

20. OBCHOD, POHOSTINSTVO, UBYTOVANIE

Metodické vysvetlivky

Do odvetvia **vnútorného obchodu** patria podnikateľské subjekty s prevažujúcou obchodnou činnosťou, ktorá je určená podľa Štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev.2 registrovanou príslušnosťou podniku k divíziám:

- 45 veľkoobchod, maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov,
- 46 veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov,
- 47 maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov.

Veľkoobchod, maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov zahŕňa všetky aktivity (s výnimkou výroby a požičiavania), súvisiace s motorovými vozidlami a motocyklami vrátane nákladných áut a kamiónov. Vylučuje maloobchodný predaj pohonných látok a mastiacich alebo chladiacich výrobkov.

Veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov zahŕňa predaj nového a použitého tovaru na ďalší predaj a spracovanie, prípadne sprostredkovanie veľkoobchodu za sprostredkovateľskú províziu. Zahŕňa tiež zvyčajné manipulácie súvisiace s veľkoobchodom, ako zhromažďovanie, triedenie tovaru podľa kvality a veľkosti vo veľkých množstvách, prebalenie, fľaškovanie, redistribúciu v menších množstvách, skladovanie, chladenie a pod. Vylučuje veľkoobchodný predaj motorových vozidiel a príslušenstiev pre motorové vozidlá.

Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov zahŕňa predaj nového a použitého tovaru, príp. vlastných výrobkov konečnému spotrebiteľovi na osobnú alebo domácu spotrebu, resp. použitie, realizovaný prevažne v jednotkách maloobchodnej siete (napr. predajňa, stánok, obchodný dom, benzínové čerpadlo), ale aj zásielkovým predajom, podomovými obchodníkmi a pod. Zahŕňa tiež maloobchodný predaj pohonných látok a mastiacich alebo chladiacich výrobkov.

Do **ubytovacích a stravovacích služieb** patria podnikateľské subjekty s prevažujúcou činnosťou, ktorá je podľa Štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2 určená registrovanou príslušnosťou podniku k divíziám:

- 55 ubytovanie,
- 56 činnosti reštaurácií a pohostinstiev.

Ubytovanie zahŕňa poskytovanie krátkodobého ubytovania v zariadeniach hotelového typu a penziónoch (hotely, kempingy, mládežnícke ubytovne, turistické nočľahárne a horské chaty, vysokoškolské internáty, domovy mládeže a pod.).

Činnosti reštaurácií a pohostinstiev zahŕňajú stravovanie, občerstvenie, prípadne spoločenskú a zábavnú činnosť a iné účelové stravovanie (reštaurácie, predajne s rýchlym občerstvením, bufety, cukrárne, bary, nočné kluby, pivárne, vinárne, jedálne, závodné, školské a študentské jedálne, výrobu a dodávku jedál, pohostenie a pod.).

Pri podrobnejšom členení všetkých horeuvedených činností sa uplatňuje Štatistická klasifikácia ekonomických činností.

Údaje za obchod, pohostinstvo a ubytovanie sa sledujú za právnické osoby zapísané v obchodnom registri a za fyzické osoby podnikajúce na základe živnostenského alebo iného oprávnenia.

Údaje o maloobchodnej sieti a o sieti odbytových stredísk pohostinstva sa sledujú za právnické osoby zapísané v obchodnom registri s počtom zamestnancov 20 a viac.

Štatistický úrad SR od roku 2024 uplatňuje pri výpočte dát za vybrané odvetvové štatistiky

zmeny metodiky vyplývajúce z európskej legislatívy a využíva aj informácie dostupné z administratívnych zdrojov, čo významne prispieva k zvýšeniu kvality výstupov. V súvislosti s týmito zmenami boli od roku 2021 prepočítané údaje výkonových ukazovateľov odvetvových štatistik (napr. tržby, zamestnanosť, mzdy a pod.).

Definície

Tržby za vlastné výkony a tovar zahŕňajú tržby z predaja vlastných výrobkov, služieb a tržby za tovar, ktoré podnik realizuje za všetky svoje činnosti. Údaje sú agregované podľa hlavnej ekonomickej činnosti podniku a sú bez dane z pridanej hodnoty a spotrebnej dane.

Zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia.

Priemerný evidenčný počet zamestnancov vo fyzických osobách zahŕňa stálych i dočasných zamestnancov, ktorí sú v pracovnom, resp. služobnom pomere k organizácii bez ohľadu na to, či sú skutočne prítomní v práci alebo nie, napr. pre chorobu, dovolenku na zotavenie a pod., a tiež zamestnanci, ktorí nepracovali, napr. v dôsledku prestonov, štrajku, výluky. Patria sem tiež zamestnanci s kratším pracovným časom, a to i vtedy, keď ich pracovný čas nie je rozvrhnutý na všetky pracovné dni, a zamestnanci, ktorí v organizácii vykonávajú prácu len príležitostne na výzvu a podľa potrieb organizácie. Nepatria sem osoby na materskej dovolenke, učni a študenti na prevádzkovej praxi, súkromní podnikatelia a ich spoločníci, osoby, s ktorými bola uzavretá dohoda o práci vykonanej mimo pracovného pomeru.

Sieť maloobchodu tvoria predajne, v ktorých sa realizuje maloobchodná činnosť. Jednotky maloobchodnej siete sa zaraďujú do sortimentných typov podľa realizácie tržieb v príslušnom sortimente (napr. obchodné domy, nákupné strediská, hypermarkety, zmiešané predajne, supermarkety a pod.).

Obchodný dom je maloobchodná jednotka, ktorá vytvára súbor predajných oddelení so spoločným prevádzkovým riešením sústredených do jedného objektu. Obchodný dom ponúka široký sortiment tovaru (minimálne potraviny, odievanie, priemyselný tovar), spravida i verejné stravovanie a doplnkové služby. Minimálny rozsah predajnej plochy je 1 500 m², vo vidieckom osídlení výnimočne i 1 000 m².

Nákupné stredisko je široko sortimentná maloobchodná jednotka, zabezpečujúca predaj aspoň troch základných sortimentných skupín tovaru (potraviny, odievanie, priemyselný tovar), a to aspoň v dvoch samostatných predajných oddeleniach v rámci jedného objektu. Predajné oddelenia majú toho istého prevádzkovateľa. Nákupné stredisko má predajnú plochu väčšiu ako 250 m² a menšiu ako 1 000 m² (veľkostný rad 300, 600, 900 m²), vo veľkých mestách výnimočne až 1 500 m².

Hypermarket (halový samoobslužný obchodný dom) je veľkokapacitná samoobslužná maloobchodná jednotka, ponúkajúca široký sortiment potravinárskeho i nepotravinárskeho tovaru formou samoobsluhy. Hypermarket sa vyznačuje predajnou plochou nad 2 500 m² a zberným inkasom (pokladne sú umiestnené pri výchoде z predajnej haly a nie v jednotlivých predajných oddeleniach, ako je to v obchodných domoch). Hypermarket je umiestnený v jedno- až dvojposchodovej hale, spravida mimo mestského centra.

Zmiešaná predajňa je predajňa ponúkajúca široký sortiment potravinárskeho i nepotravinárskeho tovaru, pričom nie je možné jednoznačne určiť ťažisko sortimentu. Pomer potravinárskeho a nepotravinárskeho sortimentu je zhruba vyrovnaný, to znamená, že podiel potravín a nepotravinárskeho tovaru neklesá v ročnom priemere pod 40 % obratu. Predajná plocha zmiešanej predajne je spravida menšia ako 1 000 m². Spotrebné družstvá v tomto sortimentnom type vykazujú klasické zmiešané predajne s predajnou plochou 75, 100, 150 m².

Supermarket (veľkopredajňa potravín) je maloobchodná jednotka, v ktorej sa ponúka široký

sortiment potravinárskeho tovaru, spravidla doplnený o nepotravinársky tovar dennej spotreby. Predajná plocha supermarketu sa pohybuje medzi 400 až 2 500 m². Prevažujúca forma predaja je samoobsluha so zberným inkasom (pokladničné zóny uzatvárajú predajné priestory). Okrem toho majú aj predaj s obsluhou na špecializovaných predajných úsekoch (napr. lahôdky, mäso-údeniny, ovocie-zelenina, atď.). Nepatria sem domy potravín (patria do potravín širokého sortimentu) ani supermarkety v rámci obchodných domov a nákupných stredísk.

Pevné stánky sú prevádzkarne, ktoré majú osobitný priestor pre tovar a predavača, ale nie pre kupujúceho. Predajnú plochu nemajú ani benzínové čerpadlá a opravovne motorových vozidiel. Predajnú plochu nevykazujú ani predajne palív a stavebnín, ak nemajú predajnú miestnosť a predávajú priamo zo skladovej plochy.

Tržby v prevádzkových jednotkách maloobchodnej siete sú uvedené v predajných cenách za rok (vrátane DPH).

Sieť odbytových stredísk pohostinstva predstavuje súhrn pohostinských prevádzkarní, ktoré zabezpečujú stravovanie, spoločenskú a zábavnú činnosť alebo funkciu doplnkového stravovania. Podľa doby využitia delíme odbytové strediská na celoročné a sezónne. Sezónna jednotka je v prevádzke maximálne 9 mesiacov v kalendárnom roku.

Tržby v odbytových strediskách pohostinstva sú uvedené v predajných cenách za rok (vrátane DPH).

Zdroj údajov

Všetky publikované údaje sú výsledkom štatistických zisťovaní vykonaných Štatistickým úradom SR. Podrobnejšie informácie sú dostupné na internetovej stránke Štatistického úradu SR v časti Štatistiky – Odvetvové štatistiky – Obchod a stravovacie služby, ako aj vo verejnej databáze ŠÚ SR DATAcube.